

# Pokroky matematiky, fyziky a astronomie

---

Jiří Vaněk

60 let profesora Aloise Zátopka

*Pokroky matematiky, fyziky a astronomie*, Vol. 12 (1967), No. 6, 381--382

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/137950>

## Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 1967

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.



This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

## ZPRÁVY, JUBILEA, HISTORIE

### PROF. DR. MILOSLAV HAMPL, ČLEN KOR. ČSAV, SEDMDESÁTNÍKEM

Prof. dr. M. HAMPL se narodil 10. srpna 1897 v Netolicích v jižních Čechách. Gymnasium studoval v Č. Budějovicích. Zde také v r. 1915 maturoval.

Po absolvování gymnasia přišel M. Hampl do Prahy studovat na KU obor matematiky a fyziky. Na KU studoval v letech 1915—1920. Prof. Hampl měl vždy zálibu v matematických aplikacích. Není proto náhodou, že po absolvování KU působil nejprve jako asistent v Ústavu matematiky na ČVUT a současně studoval na strojní a elektroinženýrské fakultě ČVUT. Zde složil také I. st. zkoušku.

V r. 1930, když bylo založeno Matematické oddělení Škodových závodů, se M. Hampl stal nejprve jeho pracovníkem, později jeho vedoucím. Po znárodnění čs. průmyslu byla působnost matematického oddělení Škodových závodů vedeného prof. Hamplem rozšířena na celé čs. těžké strojírenství. Toto oddělení pod názvem Teoretický výzkum pracuje dnes v rámci Státního výzkumného ústavu pro stavbu strojů.

Prof. Hampl během své dlouholeté působnosti přesvědčivě ukázal, jak vysoce užitečné může být matematické pracoviště ve velkém průmyslovém závodě. Matematické pracoviště je zde míněno v pravém toho slova smyslu, neboť se zabývá nejmodernějšími matematickými metodami.

Prof. Hampl se stal naším uznávaným nestorem aplikované matematiky v průmyslu. Jeho vynikající činnost byla po zásluze mnohokrát vysoce oceněna. Uvedu jen některé. V r. 1955 byl poctěn státní cenou K. Gottwalda, v r. 1956 mu byla bez obhajoby udělena hodnost doktora fyzikálně matematických věd a v r. 1962 byl zvolen členem korespondentem ČSAV.

Nelze v krátkosti zhodnotit dostatečně vynikající činnost prof. Hampla. Uvedl jsem proto jen některá nejobecnější fakta.

Do dalších let přejeme milému a váženému prof. Hamplovi mnoho zdraví a pohody.

*Ivo Babuška*

### 60 LET PROFESORA ALOISE ZÁTOPKA

V plném rozmachu tvůrčích sil se dožívá šedesáti let Alois ZÁTOPEK, doktor přírodních a fyzikálně matematických věd, profesor Karlovy university a člen korespondent Československé akademie věd.

Narodil se 30. června 1907 v Zasuově na Moravě. Gymnasium ve Valašském Meziříčí absolvoval s vyznamenáním. Na přírodovědecké fakultě Karlovy university v Praze studoval matematiku a fyziku a již během studií se stal asistentem fyzikálního ústavu. Ve své disertační práci experimentálně vyšetřuje energetické poměry ve dvou induktivně sprzęžených kruzích.

Novou etapu v jeho vědeckém vývoji znamená práce ve Státním ústavu geofyzikálním, kam přichází po studiích jako vědecký pracovník. Z experimentálního fyzika se stává prvotřídní geofyzik. Ujímá se československé seismické služby, kterou postupně přivádí na vysokou mezinárodní úroveň. V roce 1947 se habilituje pro obor geofyziky na přírodovědecké fakultě Karlovy university a v roce 1952 je jmenován profesorem geofyziky. V roce 1953 je zvolen členem korespondentem Československé akademie věd.

Badatelská činnost prof. Zátópka se týká především oboru seismiky. V celé sérii prací se zabývá systematickým studiem seismicity a seismotektoniky Československa. Zpracovává zeměměření

na severní Moravě, na Slovensku a Podkarpatské Rusi. Přispívá tak značně k poznání seismicity karpatského systému. Ve své habilitační práci, která vyvolala mimořádný zájem, podává originální statistickou metodu pro vyšetřování makroseismických pozorování v okrajových částech zeměřesné oblasti a aplikuje tuto metodu na řešení otázky vnitřní struktury českého masívu na základě studia šíření seismických vln z oblasti východních Alp. Vytváří také ucelený syntetický obraz seismicity československého státního území a podrobně analyzuje jednotlivé oblasti se zvýšenou zeměřesnou aktivitou se zvláštním zřetelem k technickým aplikacím. Za tyto práce byl v roce 1957 odměněn československou státní cenou.

V pěti obsáhlých pracích se velmi podrobně obírá teorií setrvačných systémů buzených nárazem. Obecné výsledky aplikuje jednak na případ nárazového buzení seismografu s přímou registrací, jednak buduje teorii a přispívá ke konstrukci vertikálního seismokardiografu.

V několika dalších pracích vyšetřuje se svými spolupracovníky energetické poměry při zeměřeseních a systematicky studuje magnitudo zeměřesení, a to pro povrchové i prostorové seismické vlny.

Tím není výčet vědeckých prací a zájmů prof. Zátopka zdaleka ukončen. V posledních letech se intenzivně věnuje studiu mikroseismů a jejich souvislosti s meteorologickými faktory. Na základě obsáhlého vyšetřování pozorovacího materiálu evropských seismických stanic vznikla celá série vynikajících prací a prof. Zátopek je považován za jednoho z vůdčích odborníků v tomto oboru.

Významná je pedagogická činnost prof. Zátopka. Jako první profesor geofyziky na Karlově universitě vychoval celou generaci československých geofyziků a je jeho zásluhou, že se pojem pražská geofyzikální škola stal v moderní geofyzice mezinárodně uznávanou charakteristikou.

Kromě tvůrčí práce se prof. Zátopek významnou měrou podílí i na práci vědeckoorganizační. V letech 1948—51 byl členem výkonného výboru Mezinárodní seismologické asociace (International Association on Seismology) a je členem celé řady speciálních komisí této asociace (magnitudo, mikroseismy). Zvláště úspěšná byla jeho práce ve funkci presidenta Evropské seismologické komise (European Seismological Commission), kterou zastával po dvě volební období v letech 1962—66. Jako expert Unesca působil jako rapporteur general při Intergovernmental Meeting on Seismology and Earthquake Engineering v Paříži v roce 1964 a účastnil se speciálního vyšetřování zeměřesení ve Skoplji a ve východním Turecku. V Československu je prof. Zátopek předsedou a členem mnoha komisí a výborů, z nichž je třeba jmenovat předsednictví Národního komitétu geodeticko-geofyzikálního a vědeckého kolegia astronomie, geodézie, geofyziky a meteorologie Československé akademie věd. Významná je i jeho činnost v JČMF. Pracoval v Ústřední fyzikální komisi a jako člen předsednictva ÚV JČMF. V současné době je členem ÚV JČMF.

Přejeme prof. Zátopkovi u příležitosti jeho šedesátých narozenin pevné zdraví, osobní štěstí a mnoho dalších vědeckých úspěchů.

*Jiří Vaněk*

## PROF. JOSEF BREJCHA ŠEDESÁTNIKEM

Prof. dr. Josef BREJCHA, CSc., vedoucí katedry matematiky a deskriptivní geometrie strojní fakulty VUT v Brně, se dožil dne 28. 7. 1967 šedesátin.

Narodil se v Hořticích v jižních Čechách v rodině venkovského učitele. Také jeho děd a praděd se věnovali učitelskému povolání. Ve svém rodišti Josef Brejcha vyrůstal do svého dvanáctého roku, pak se přestěhoval do Horažďovic, kam byl jeho otec přeložen. Středoškolská studia absolvoval na státním reálném gymnasiu v Sušici. Potom studoval na přírodovědecké fakultě Karlovy university v Praze, kterou absolvoval v r. 1931.

Osudy prof. Brejchy po skončení universitních studií nutí k srovnání tehdejších podmínek s dnešními podmínkami mladých adeptů vědecké práce. Jako pro mnohé jiné i pro aprobovaného